Yine Ebû Sa'd anlatıyor "Ondan başka kimsede bulunmayan âdetlerinden birisi de, her söze bir ta'lîk, açıklama yapardı. Çünkü hocası Ebû İshâk, kendisinde bulunan bu özelliği, ona da sirayet ettirmişti." Onun rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîf: Hazreti Ebû Hüreyre Anlatıyor Bir kerre Resûlullaha (aleyhisselâm) bir adam gelip: "Yâ Resûlallah! Benim güzel hizmet ve ülfet etmeme, insanlar içinde en ziyâde lâyık ve müstehak olan kimdir?" diye sordu. Resûl-i ekrem: "Annendir!" diye cevap verdi. "Sonra kimdir?" dedi. Resûl-i ekrem: "Sonra annendir!" buyurdu. "Sonra kimdir?" dedi. Resûl-i ekrem: "Sonra annendir!" buyurdu. "Sonra kimdir?" deyince, (dördüncüde) **"Sonra** babandır!"diye cevap verdi. Buyurdu ki:

MUHAMMED BİN AHMED EL-HİREVÎ (Ebû Âsım el-Abbâdî)

Herât'ta yetişen Şafiî âlimlerinden. İsmi, Muhammed bin Ahmed bin Muhammed bin Abdullah İbni Abbâd el-Hirevî, künyesi de Ebû Âsım'dır. "Abbâdî" lakabı ile meşhûr oldu. 375 (m. 985) senesinde Herât şehrinde doğdu. Hadîs ve fıkıh ilminde büyük bir âlim olarak yetişti. Şafiî mezhebinin âlimleri arasında, en önde gelenlerden oldu. Mezhebindeki mes'eleleri ezberlemişti. İlimleri tetkik etmek husûsunda umman gibiydi. Kitaplardaki ibârelerin gizliliğini, sözlerin karşılığını iyi bilirdi. Bu husûsta gözde olan bir zât olup, keskin bir zekâya sahipti. Çok kıymetli kitaplar yazdı. 485 (m. 1066) senesi Şevval ayında vefât etti. Hadîs ilmini birçok âlimden aldı. O, Ebû Bekr Ahmed bin Muhammed bin İbrâhim bin Sehl el-Karrâb'dan ve başka âlimlerden çok hadîs-i şerîf dinleyip ezberledi. Onun büyüklüğü, fıkıh ilmi ile meşgûliyetinden sonra meydana çıktı. Bu ilmi dört büyük âlimden aldı. Bunlar, Herat'ta; Kâdı Ebû Mensûr Muhammed bin Muhammed el-Ezdî, Nişâbûr'da da; Ebû Ömer el-Bistâmî, Üstâd Ebû Tâhir ez-Ziyâdî, Ebû İshâk-ı İsferâînî'dir.

Kâdı Ebû Sa'd-ı Hirevî diyor ki; "Ebû Âsım-ı Abbâdî, fıkıh ilminde çok ince bilgilere sâhib olması ve bu ilimde sözlerinin senet olması sebebiyle, asrının âlimleri arasında en yüksek oldu."

"Kur'ân-ı kerîmden namazın sahih olacağı miktardan fazlasını öğrenmek, nafile namaz kılmaktan daha çok sevâbtır. Zaten namaz için Kur'ân-ı kerîm ezberlemek, müslümanlara emirdir."

"Üzerinde zekât borcu olup da hiç bir malı bulunmayan hasta, hemen vermeye gücü yetince ödemeye niyet eder, borç istemez. Çünkü, o da ayrı bir borcu olur."

"Âlim ile avamdan olan iki müslüman esîr düşseler ve birini esâretten kurtarmak mümkün olsa, âlimi bırakıp, avam olan, müslümanı kurtarmak daha uygundur. Çünkü avam, herhangi bir sıkıntı ile karşılaşınca dininden vazgeçebilir. Halbuki âlim, ancak çok sıkıştırılınca konuşur. Onun kalbi, imânda daha kavidir. Dininden hemen dönmez. Halbuki âlim ile avamdan birisi, avret yerleri açılmak durumunda kalan bir yerde bulunsalar ve ancak bir kişinin örtünebileceği bir elbise bulunsa, bunu âlim olan kimseye vermek daha uygundur. Çünkü avamdan olanın avret yeri açık olsa bile, âlim ona bakmaz."

Eserlerinden ba'zıları şunlardır:

1. Edeb-ül-kazâ, 2. El-Hâdî ilâ mezheb-il-ulemâ, 3. Er-Reddü alâ Sem'ânî, 4. Tabakât-ül-fukahâ-iş-Şâfiiyye, 5. Ahkâm-ül-miyâh, 6. El-Mebsût, 7. El-Erâf Kâdılığın ve hükümet sırlarının yerine getirilmesindeki şartları beyân eden bir eserdir.

Abbâdî, “Tabakât-ül-fukahâ-iş-Şâfiiyye” adındaki eserinin mukaddimesinde buyuruyor ki: Selefin (daha önceki âlimlerin), Eshâb-ı Kirâmın tabakalarını, herbirinin üstünlüklerini bildirmeye gayret ettiklerini gördüm. Çünkü onlara uymak ve gittikleri yolda yürümek, dînimizin emridir. Sahabeyi görmekle şereflenen Tabiîni ve onların yolunda bulunan seçilmiş yüksek âlimlerin tabakalarını da bildirdiler. Çünkü bunlar da, Eshâb-ı Kirâm ile bizim aramızda vâsıta olmuşlar ve fıkıh, ahkâm ve hudûd, meânî ve çeşitli ilim yollarını yerine getirmişlerdir. Onlardan sonra, çeşitli memleketlerde yetişen ve herkes tarafından bilinen “Eshâb-ı fetâvâ”dan olan fıkıh âlimleri meşhûr oldu.

İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfe’nin mezhebinde olan âlimlerin de, onun eshâbının ve ona tâbi olanların, meselâ, Ebû Yûsuf, Ya’kûb bin İbrâhim, Muhammed bin Hasen eş-Şeybânî, Züfer, Hasen bin Zeyyâd, Hasen bin Ebî Melek, Esed bin Amr, Seddâd bin Hakim, Abdullah bin Mübârek ve İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfe’den rivâyette bulunan daha nice âlimlerin yollarını medhettiklerini, övdüklerini gördüm. Ben de İmâ’m-ı Şafiî’nin eshâbından, onun mezhebindekilerden, zamanındaki yardımcılarından ve ondan rivâyet edenlerden tanıdıklarımın isimlerini yazmaya karar verdim, önce, İmâm-ı Şafiî’nin nesebini yazmaya başladım:

İmâm-ı Şâfiî’nin ismi ve nesebi; Muhammed bin İdrîs bin Abbâs bin Osman bin Şafiî bin Saîb bin Ubeyd bin Abd-i Yezîd bin Hâşim bin Muttalib bin Abd-i Menâfdır. Künyesi Ebû Abdullah’dır. Âlimlerden bir çoğu, Resûlullah (aleyhisselâm) efendimizden bildirilen sahih, doğru olan haberleri delîl kabûl ederek, onun mezhebini seçtiler ve herkesi bu haberlere ve ma’nâsına tâbi olmayı bildirdiler. Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm) buyurdu ki:

> “İmâmlar, Kureyştendir.”
>
> “Kureyşten ilim öğreniniz. Onlara ilim öğretmeyiniz!”
>
> “Kureyş’i önde tutunuz.”
>
> “Kureyş’te olan bir kişinin re’yi, Kureyşî olmayan iki kişinin re’yinden daha faziletlidir.”

“Kureyş’e sövmeyiniz. Zîra Kureyşli bir âlim, yeryüzünü ilimle doldurur.”

> (İmâm-ı Şafiî’nin sekizinci babası, Hâşim bin Muttalib bin Abd-i Menâf’dır. Resûlullahın dedelerinden olan Hâşim, bu Hâşim’in amcasıdır. Beşinci babası Saîb Bedr gazâsında düşman ordusunda idi. Sonra oğlu Şafiî ile beraber sahabî oldular. Bunun için “Şafiî” denildi. Annesi, Hazreti Hasen soyundan olup şerîfedir, ilim, amel, zühd, ma’rifet, zekâ, Hâfıza ve neseb bakımlarından zamanındaki imamların en üstünü idi. Önce olanların çoğunun da üstünde oldu. Mezhebi her yere yayıldı. Haremeyn (Mekke-Medîne) ve Filistin tamamen Şafiî oldu. “Kureyş âlimi, yeryüzünü ilim ile doldurur” hadîs-i şerîfi, İmâm-ı Şafiî’de zuhur eyledi.)

Abbâdî bu eserinde, yüzelli civarında Şafiî âlimi hakkında bilgi vermektedir.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mu’cem-ül-müellifîn cild-9, sh. 10

2) Vefeyât-ül-a’yân cild-4, sh. 214

3) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-4, sh. 104

4) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 306 5) Keşf-üz-zünûn, sh. 47, 964

6) Esmâ-ül-müellifîn cild-2, sh. 71

7) Tehzîb-ül-esmâ vel-luga cild-2, sh. 249

8) Sahîh-i Buhârî (Kitâb-ül-edeb ve kitâb-üt-tıb)